

Záznam zo zasadnutia pracovnej skupiny

Dňa 25. februára 2020 sa na Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky uskutočnilo štvrté rokovanie pracovnej skupiny vytvorenej generálnym prokurátorom Slovenskej republiky k vypracovaniu návrhu novely zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre a zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry (ďalej len „legislatívny návrh“).

Na zasadnutí pracovnej skupiny sa zúčastnilo 9 zo 14 vymenovaných členov pracovnej skupiny (viď pripojená prezenčná listina), vrátane zástupcu splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti a právničky za VIA IURIS zastupujúcich tretí sektor a zástupcu Rady prokurátorov Slovenskej republiky.

Pracovná skupina postupovala podľa schváleného vecného zámeru pracovnej skupiny pre prípravu legislatívneho návrhu, ktorý vychádza z *Akčného plánu Iniciatívy pre otvorené vládnutie v Slovenskej republike na roky 2017-2019* z časti **4.2 Prokuratúra:**

1. *Vytvoriť legislatívne predpoklady, ktorými sa rozšíri právo odporúčať kandidátov na funkciu generálneho prokurátora.*
2. *Participatívnym spôsobom vypracovať návrh legislatívnych zmien disciplinárnych konaní vo veciach prokurátorov v záujme zvýšenia ich transparentnosti.*
3. *Participatívnym spôsobom vypracovať návrh legislatívnych zmien výberových konaní na funkciu prokurátora a právneho čakatela prokuratúry v záujme zvýšenia ich transparentnosti.*

Program štvrtého pracovného stretnutia nadväzoval na výsledky prvých troch rokovaní dňa 12. novembra 2019, 21. januára 2020 a 12. februára 2020, na ktorých boli prerokované **body 1 a 2 vecného zámeru** vrátane troch pracovných verzií legislatívneho návrhu k bodu 1 a dvoch pracovných verzií legislatívneho návrhu k bodu 2 vecného zámeru dopracovaných postupne podľa výsledkov diskusie o jednotlivých problémových otázkach navrhovanej právnej úpravy.

Odbor legislatívy a ústavného práva podľa výsledkov prerokovania pripomienok uplatnených k druhej verzii pracovného znenia legislatívneho/paragrafového návrhu k bodu 1 vecného zámeru na treťom zasadnutí konanom dňa 12. februára 2020 vypracoval tretiu verziu legislatívneho návrhu. Táto verzia bola dňa 24. februára 2020 elektronicky zaslaná členom pracovnej skupiny na oboznámenie a pripomienkovanie.

Členom pracovnej skupiny bola rovnako zaslaná aj druhá verzia pracovného znenia legislatívneho/paragrafového návrhu k bodu 2 vecného zámeru, t. j.

„participatívnym spôsobom vypracovať návrh legislatívnych zmien disciplinárnych konaní vo veciach prokurátorov v záujme zvýšenia ich transparentnosti“.

Štvrté rokovanie pracovnej skupiny uviedla predsedníčka pracovnej skupiny Mgr. Eva Kukanová, ktorá otvorila všeobecnú rozpravu k zaslaným legislatívnym návrhom.

V rámci všeobecnej rozpravy k bodu 1 bolo konštatované, že návrhy zmien, ktoré vzišli z rokovania 12. februára 2020 boli zapracované do textu priamo na zasadnutí pracovnej skupiny (pripomienkovaný legislatívny návrh a vykonané zmeny boli počas uvedeného rokovania projekčne zobrazené). Bolo však potrebné posúdiť, či sú vyriešené všetky procesné vecné súvislosti, ako aj legislatívne súvislosti, ako napríklad vnútorné odkazy alebo odkazy na iné právne predpisy a podobne.

Prebehla diskusia o viacerých vecných otázkach. Jednou z otázok bolo to, že je potrebné jednoznačne vyjadriť pravidlo, že keď prokurátori v rámci volieb na zhromaždeniach prokurátorov nevygenerujú dostatočný počet (troch) kandidátov, ale nižší počet alebo žiadneho kandidáta, nebudú sa konať nové voľby kandidátov na zhromaždeniach prokurátorov. Toto by malo byť jednoznačne v návrhu vyjadrené, aby sa nemohol niekto domáhať nových volieb na zhromaždeniach prokurátorov z dôvodu, že bol zvolený menší počet kandidátov ako traja alebo nebol zvolený žiadny kandidát.

To by sa samozrejme netýkalo prípadu, ak by predseda Národnej rady Slovenskej republiky po neúspešných voľbách kandidátov na vymenovanie generálneho prokurátora v Národnej rade Slovenskej republiky vyhlásil nové voľby. V takom prípade by sa celý proces volieb kandidátov zopakoval odznova, vrátane volieb kandidátov na zhromaždeniach prokurátorov.

Ďalšou diskutovanou otázkou bolo, že či v prípade, ak by voľby generálneho prokurátora v Národnej rade Slovenskej republiky neboli úspešné, či budú môcť v novej voľbe kandidovať aj kandidáti, ktorí neboli úspešní v prvej voľbe. Členovia pracovnej skupiny sa zhodli na tom, že v novej voľbe by mali mať možnosť zúčastniť sa opätovne aj neúspešní kandidáti z prvých volieb.

Zúčastnení členovia pracovnej skupiny sa vyjadrili, že vzhľadom na zaslanie aktualizovaných verzií legislatívnych návrhov k bodu 1 a 2 vecného zámeru deň pred zasadnutím budú potrebovať určitý čas na podrobnejšie vyhodnotenie detailov navrhovanej právnej úpravy a že následne zašlú svoje prípadné pripomienky.

Následne prebehla vecná diskusia o bode 3 schváleného vecného zámeru *„participatívnym spôsobom vypracovať návrh legislatívnych zmien výberových konaní na funkciu prokurátora a právneho čakatela prokuratúry v záujme zvýšenia ich transparentnosti“.*

Zástupkyňa združenia VIA IURIS uviedla, že aj na základe účasti na výberovom konaní na funkciu právneho čakatela prokuratúry ako verejnosť (výberové konanie je podľa platnej úpravy verejné), ako aj na základe stretnutia s Radou prokurátorov Slovenskej republiky, súhlasí so zachovaním súčasného

systemu výberu, prípravy a vzdelávania právnych čakateľov prokuratúry. Predniesla však požiadavku, aby bol zakomponovaný externý prvok jednak do výberových komisií, ktoré uskutočňujú výberové konanie na funkciu právneho čakateľa prokuratúry, ako aj do komisií, ktoré vykonávajú „preskúšanie” právneho čakateľa prokuratúry počas vykonávania prípravnej praxe na ich služobnom úrade (krajská prokuratúra, v obvode ktorej právny čakateľ prokuratúry vykonáva funkciu).

V súčasnosti je v komisiách, ktoré vykonávajú preskúšanie na krajských prokuratúrach, jeden zástupca Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a jeden zástupca príslušnej prokuratúrskej rady. Do tejto komisie by mal byť doplnený aj jeden člen komisie z externého prostredia, napríklad z databázy členov výberových komisií navrhnutých Súdnou radou Slovenskej republiky.

Ďalšou otázkou, ktorá bola predmetom diskusie v súvislosti s bodom 3 vecného zámeru, bola „*otvorenosť prokuratúry pre iné právnické stavy*”.

To je možné dosiahnuť tak, že sa vypustí zo zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateľoch prokuratúry obmedzujúce pravidlo uvedené v § 236 ods. 5 písm. a), ktoré ustanovovalo, že: „*do funkcie právneho čakateľa prokuratúry nemožno vymenovať uchádzača o funkciu právneho čakateľa prokuratúry, ktorý už zložil odbornú justičnú skúšku, advokátsku skúšku, notársku skúšku alebo odbornú skúšku komerčného právnika*”.

Držitelia uvedených skúšok sa na základe uvedeného zákonného pravidla nemohli stať právnymi čakateľmi prokuratúry.

Členovia pracovnej skupiny sa zhodli na tom, že o funkciu právneho čakateľa majú mať možnosť uchádzať sa a ak budú úspešní, môžu byť do funkcie právneho čakateľa prokuratúry vymenovaní aj takí uchádzači, ktorí už skôr zložili odbornú justičnú skúšku alebo inú odbornú právnickú skúšku, ktorá bola uznaná alebo sa považuje za odbornú justičnú skúšku.

Takéto riešenie by zároveň malo priniesť zosúladenie právnej úpravy s čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (právo na rovnaký prístup k verejným funkciám).

Diskutovalo sa aj o otázke, či by najlepší absolventi výberového konania na funkciu právneho čakateľa prokuratúry nemali byť vedení v databáze úspešných uchádzačov v poradí podľa dosiahnutého výsledku vo výberovom konaní, z ktorej by sa v prípade potreby podľa poradia operatívne zaradili právni čakatelia prokuratúry do prípravnej praxe. Takáto databáza by však mohla spôsobiť neželaný efekt, že kým sa nevyčerpá zoznam úspešných uchádzačov v databáze, nebude sa konať ďalšie výberové konanie, čo by mohlo trvať aj niekoľko rokov. To by zrejme znemožnilo absolventom niekoľkých vekových ročníkov právnických fakúlt uchádzať sa o funkciu právneho čakateľa prokuratúry s možno ešte lepším výsledkom, ako dosiahli úspešní uchádzači vedení v zozname, čo by bolo neprimerané a zrejme aj diskriminačné.

V pracovnej skupine bola zhoda na tom, že pri úspešných uchádzačoch o funkciu právneho čakateľa prokuratúry, ktorí už skôr zložili odbornú justičnú skúšku

alebo inú odbornú právnickú skúšku, ktorá bola uznaná alebo sa považuje za odbornú justičnú skúšku, nebude potrebné trvať na trojročnej prípravnej praxi. Obdobne je možné uvažovať aj pri uchádzačoch, ktorí môžu o uznanie odbornej justičnej skúšky požiadať až po úspešnom absolvovaní výberového konania na funkciu právneho čakatela prokuratúry.

Z hľadiska pripravenosti na náročný výkon funkcie prokurátora by však nebolo vhodné, aby takéto osoby boli vymenované do funkcie prokurátora ihneď po úspešnom absolvovaní výberového konania bez absolvovania špeciálnej prípravnej praxe zameranej na osvojenie si vedomostí, schopností a zručností, ktoré sú potrebné na riadny výkon funkcie prokurátora.

Za účelom odbornej prípravy na funkciu právneho čakatela prokuratúry, ale aj overenia vedomostí, schopností, praktických zručností a osobnostných vlastností, bude vhodné pre právnych čakatelov prokuratúry, ktorí už sú držiteľmi odbornej justičnej skúšky alebo inej odbornej právnickej skúšky uznanej alebo považovanej za odbornú justičnú skúšku, navrhnúť osobitný režim, ktorý zabezpečí ich adaptáciu na výkon funkcie prokurátora formou absolvovania „adaptačnej praxe“.

Takýto právny čakatel prokuratúry nepôjde už (znovu) na odbornú justičnú skúšku ani do výberového konania na funkciu prokurátora ale po absolvovaní adaptačnej praxe bude v rámci pohovoru počas záverečného hodnotenia preskúšaný hodnotiacou komisiou, ktorá overí, či takýto právny čakatel prokuratúry spĺňa podmienky na výkon funkcie prokurátora.

Do hodnotiacej komisie bude v záujme zvýšenia transparentnosti procesov zaradený externý prvok v podobe člena hodnotiacej komisie, ktorý nebude z prokurátorského prostredia.

Adaptačná prax by mala trvať najmenej šesť mesiacov až jeden rok, pričom sa diskutovalo aj o možnosti skrátenia na tri mesiace (66 pracovných dní), ale do tohto obdobia môžu spadať napríklad aj letné dovolenky alebo aj iné okolnosti, ktoré objektívne sťažujú alebo znemožňujú riadny priebeh adaptačnej praxe a jej zodpovedné vyhodnotenie. Diskutovalo sa o tom, aká by mala byť dĺžka adaptačnej praxe, aby bola dostatočná na to, aby sa dosiahla špeciálna odborná pripravenosť právneho čakatela prokuratúry na výkon funkcie prokurátora a nadobudnutie potrebných vedomostí, schopností a zručností na využívanie procesných inštitútov a vydávanie rozhodnutí prokurátora. Rovnako dôležité je aj overenie morálnych predpokladov na výkon funkcie prokurátora, na čo tri mesiace zrejme nebudú postačujúce. Je nevyhnutné dosiahnuť znalosť zodpovedajúcu plnohodnotnému výkonu funkcie prokurátora nielen čo sa týka špeciálnej právnej úpravy upravujúcej pôsobnosť a jednotlivé inštitúty aplikované v dennej praxi prokurátora, ale aj interných predpisov a interných postupov v trestnej agende vrátane medzinárodnej právnej pomoci a utajovaných skutočností, netrestnej agende i služobnej agende prokurátora, zvládnuť prácu v informačnom systéme prokuratúry a podobne.

Záverečné hodnotenie by malo byť vypracované rovnako pre právneho čakatela prokuratúry, ktorý bude končiť trojročnú prípravnú prax odbornou justičnou skúškou, ako aj pre právneho čakatela prokuratúry, ktorý odbornú justičnú skúšku alebo inú odbornú právnickú skúšku vykonal už skôr a bude vykonávať iba adaptačnú prax, ktorej účel je rovnaký ako pri štandardnej prípravnej praxi - pripraviť právneho čakatela prokuratúry na riadny výkon funkcie prokurátora.

Výsledok preskúšania právneho čakatela prokuratúry bude pre príslušného vedúceho služobného úradu (krajský prokurátor), ktorý vypracúva záverečné hodnotenie, záväzný, t. j. ak preskúšanie pred hodnotiacou komisiou bolo neúspešné, vedúci služobného úradu bude povinný podať návrh na odvolanie neúspešného právneho čakatela prokuratúry z funkcie právneho čakatela prokuratúry.

Ak bude na základe preskúšania a ostatných podkladov záverečné hodnotenie právneho čakatela prokuratúry negatívne, bude to dôvod na jeho obligatórne odvolanie z funkcie právneho čakatela prokuratúry /§ 241 ods. 3 písm. b) zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry/.

Ak bude záverečné hodnotenie právneho čakatela prokuratúry po vykonaní adaptačnej praxe pozitívne, právny čakatel prokuratúry už nepôjde na odbornú justičnú skúšku, keďže ju už skôr úspešne absolvoval a bude vymenovaný do funkcie prokurátora bez výberového konania.

Ďalšou otázkou, o ktorej sa diskutovalo, bolo posúdenie zdravotného stavu právneho čakatela prokuratúry a neskôr aj prokurátora, nakoľko v praxi sa vyskytujú ojedinelé prípady, keď u prokurátorov dôjde k zmene zdravotného stavu alebo aj psychického stavu, ktorú vníma jeho okolie, avšak neexistuje efektívna zákonná možnosť ako objektivizovať, či zmeny zdravotného stavu alebo stavu psychického nemajú takú závažnosť/intenzitu, ktorá má dopad na spôsobilosť vykonávať funkciu prokurátora alebo na odbornú prípravu právneho čakatela prokuratúry na výkon funkcie prokurátora.

Uchádzač o funkciu právneho čakatela prokuratúry pri vstupe do systému síce predkladá potvrdenie ošetrojúceho lekára o zdravotnej spôsobilosti na odbornú prípravu na výkon funkcie prokurátora, takéto potvrdenie je však vydané obvodným lekárom, prípadne iným lekárom podľa výberu uchádzača. Platná právna úprava neupravuje možnosť objektívneho vyšetrenia zdravotného stavu právneho čakatela prokuratúry a neskôr ani prokurátora lekárom, ktorého určí zamestnávateľ.

Bol prezentovaný názor, že ak si prokurátor riadne plní povinnosti prokurátora vyplývajúce z výkonu jeho funkcie a nemá vonkajšie prejavy správania, ktoré by mohli znížovať dôstojnosť výkonu funkcie prokurátora, neexistuje dôvod na to, aby sa overovala zdravotná spôsobilosť takého prokurátora. Ak si prokurátor nebude riadne plniť svoje povinnosti, bude to zakladať dôvod na disciplinárne konanie v rámci ktorého je možné zisťovať aj zdravotný stav prokurátora za účelom overenia zdravotnej spôsobilosti na výkon funkcie prokurátora. Ide o základný predpoklad

podľa § 6 ods. 2 písm. c) zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry, ktorý musí prokurátor spĺňať po celý čas výkonu funkcie prokurátora. Obdobný predpoklad je ustanovený aj pri vymenovaní do funkcie právneho čakatela prokuratúry v § 236 ods. 2 písm. b) zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry.

Diskutovalo sa aj o možnosti zavedenia „psychotestu“ (psychologické posúdenie uchádzačov ako pri sudcoch) ako súčasť výberového konania na funkciu právneho čakatela prokuratúry a na funkciu prokurátora.

Piate zasadnutie pracovnej skupiny, na ktorom bude prerokované paragrafové znenie legislatívneho návrhu pripraveného podľa výsledkov štvrtého zasadnutia pracovnej skupiny a prvá verzia legislatívneho návrhu k bodu 3 vecného zámeru, sa uskutoční 11. marca 2020 o 12.00 hod na Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky.

Vypracoval: JUDr. Peter Sepeši

Príloha: 1 (prezenčná listina)